

**การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์  
ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์**  
**Improving Quality of Life of Rubber Farmers at Non Samphan Village,  
Kai Nun Sub - District, Huai Phueng District, Kalasin Province**

อารีญา เชิดชน<sup>1</sup> พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์<sup>2</sup>  
Areeya Cherdchon, Pongsawut Rachjun

**บทคัดย่อ (Abstract)**

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth-interview) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และ 5) ประชาชน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรม และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (content analysis) ผลการศึกษาประเด็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา พบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1. ด้านร่างกาย โดยชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพซึ่งหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพารามักจะเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกาย อีกทั้งยังรู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ 2. ด้านอารมณ์ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พูดคุยกับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา เช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพาราน้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพาราไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโหและคิดหนักเกี่ยวกับผลผลิต 3. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพาราสภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะเป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะ ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้นก็จะเริ่มมีการตัดต้นไม้ออก 4. ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนงานมาเป็น

---

**Received:** 2023-09-13 **Revised:** 2023-11-13 **Accepted:** 2023-11-17

<sup>1</sup> หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด  
Student of Political Science Program in Political Science On Faculty of Law and Politics, Roi Et  
Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: seat007@outlook.com

<sup>2</sup> สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Program in Political  
Science On Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

ทำงานด้วยตนเอง เนื่องจากราคายางพาราที่ตกต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง 5. ด้านความคิด โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารานั้น มาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จมีเงิน มีทอง มีรถยนต์ ร่ำรวยหลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้งยางพารายังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกอยากประสบความสำเร็จ ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพารา 6. ด้านจิตใจ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างมีจิตใจไม่ค่อยดี เนื่องจากหวาดกลัวผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่ลงทุน เนื่องจากต้นทุนในการปลูกยางพารามีค่าใช้จ่ายสูงมาก เช่น ค่าพันธุ์ยางพารา ค่าปุ๋ย ค่าปลูก ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรวิตกกังวล สภาพจิตใจไม่ดี

**คำสำคัญ (Keywords):** การพัฒนา; คุณภาพชีวิต; เกษตรกร; ยางพารา

## Abstract

Objectives of this research were: 1. to study the quality of life of rubber farmers 2. To analyze problems and obstacles in improving the quality of life of rubber farmers 3. To suggest ways to solve problems and obstacles in improving the quality of life of rubber farmers. It was a qualitative research, collected data with research tools, namely in-depth-interviewing five target key informants groups, namely, 1) the village headman 2) the village headman's assistant 3) the village committee 4) rubber farmers and 5) People, then bring information collected from documents, literature and interview forms to analyze by content descriptive analysis. The results of the study of quality-of-life issues of rubber farmers were found that the quality of life of rubber farmers was divided into 6 aspects as follows. 1) Physical aspect by rubber farmers; there were opinions about health, which after working in rubber plantations tended to have more health problems. Whether it's about leg pain, arm pain, waist pain, back pain, body pain. It also feels unusually easy to get tired. 2) Emotional, depending on the situation each day, each year. But usually rubber farmers were good-natured. They talked with neighbors regularly But if there is a situation that does not improve with the rubber plantation, such as being smuggled, stealing a piece of rubber latex did not flow as expected The rubber tree was not growing that make farmers have a bad mood, get angry and think hard about the produce. 3. Physical environment. Before starting to grow rubber, various environments of the farmers, it was an area with forests and trees periodically. Scattered throughout the farm area but when farmers started to plant rubber, they will start to cut the trees out. 4. Cultural environment, which has changed from employing workers to working on their own. Due to the falling rubber prices and higher fertilizer prices. 5. Thought The main reason that farmers have the idea that

they want to plant rubber. This comes from seeing other people who grow rubber and they were successful, had money, gold, cars, gets rich after they planted rubber. In addition, rubber is produced throughout the year. This is why farmers feel the desire to succeed. As a result, the farmers switched to planting rubber. due to the fear that the output was insufficient to meet the investment costs Because the cost of planting rubber was very expensive, such as the cost of rubber breeding, fertilizer, planting, which were a lot of money. Therefore, it was a cause for farmers to worry that cause poor mental state.

**Keywords:** Development; Quality of Life; Farmers; Rubber

## บทนำ (Introduction)

ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศโดยทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิต และมีการส่งออกยางธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่งของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 และในปัจจุบันประเทศไทยยังคงครองความเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกยางธรรมชาติมากที่สุดของโลก โดยมีปริมาณการผลิตยางธรรมชาติกว่า 4.2 ล้านตัน ส่งออกยางธรรมชาติกว่า 3.7 ล้านตัน (Rubber Research Institute, 2012)

ในปี พ.ศ. 2557 ทั่วโลกมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 72.21 ล้านไร่ ร้อยละ 76.40 เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราในประเทศกลุ่มอาเซียนโดยประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด จำนวน 21.53 ล้านไร่ รองลงมาคือประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งสิ้นจำนวน 18.76 ล้านไร่ (Rubber Research Institute, 2013) โดยภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด จำนวน 13,937,479 ไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราชนับเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นลำดับที่ 3 ของพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคใต้ ในฤดูกาลปลูกยางพารา ปี พ.ศ. 2558 พบรายงาน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรปลูกยางพาราทั้งสิ้น จำนวน 111,652 ครัวเรือน (Nakhon Si Thammarat, 2015)

ประเทศไทยมีการปลูกยางพารากันมากในบริเวณภาคใต้ด้วยการนำเมล็ดยางพาราจากประเทศมาเลเซียเข้ามาปลูกครั้งแรกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังเมื่อปีพ.ศ. 2442 โดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ต่อมาหลวงราชไมตรี (ปุม ปุณศรี) ได้นำยางพาราไปขยายพื้นที่ปลูกในภาคตะวันออกเป็นครั้งแรกในท้องที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2451 จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2521 กรมวิชาการเกษตรและกรมประมงได้เริ่มงานทดลองปลูกสร้างสวนยางพาราตามหลักวิชาการปลูกสร้างสวนยางแผนใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทดลองปลูกในจังหวัดหนองคาย จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จ ผลผลิตยางในขณะนั้นเริ่มเปิดกรีดได้และอยู่ในเกณฑ์ดีไม่แตกต่างจากผลผลิตในภาคใต้ และภาคตะวันออกนักด้วยเหตุนี้จึงเริ่มมีการวิจัยและพัฒนาการปลูกยางในเขตแห้งแล้ง และถือเป็นการเริ่มขยายเขตปลูกยางพาราสู่เขตใหม่ของประเทศไทยอย่างจริงจัง ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั่วประเทศ

ประมาณ 12 ล้านไร่ กระจายกันอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางใหม่ การพัฒนาอุตสาหกรรมยางของประเทศได้เจริญรุดหน้าเรื่อยมาจนทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางได้มากที่สุดในโลก กล่าวได้ว่า การปลูกยางพาราในพื้นที่ต่าง ๆ นั้นเกิดผลผลิตประมาณ 2 ล้านไร่ต่อปี คิดเป็นมูลค่าทั้งของยาง ผลิตภัณฑ์ยางและเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารากว่า 150,000 ล้านบาท มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพนี้ประมาณ 1.2 ล้านครัวเรือนและมีผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบกว่า 6 ล้านคน (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2551)

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางได้มากที่สุดในโลก มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพนี้ประมาณ 1.2 ล้านครัวเรือนและมีผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบกว่า 6 ล้านคน และประเทศไทยยังเป็นประเทศผู้ผลิตยางอันดับ 1 ของโลกที่มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 34.4 ของโลก ขณะที่อินโดนีเซียและมาเลเซียมีสัดส่วนร้อยละ 20.2 และ 9.7 ตามลำดับ และมีอัตราการผลิตเพิ่มร้อยละ 4.9 ต่อปี สูงกว่าอินโดนีเซียที่มีอัตราเพิ่มร้อยละ 1.50 ต่อปี ในขณะที่มาเลเซียมีอัตราการขยายตัวลดลงในปี พ.ศ. 2548 ไทยสามารถผลิตยางได้ 8.85 ล้านตัน ปริมาณการผลิตส่วนใหญ่ประมาณ 2.63 ล้านตันหรือร้อยละ 92 ผลิตเพื่อการส่งออกที่เหลือร้อยละ 8 ใช้ในอุตสาหกรรมในประเทศ การส่งออกในลักษณะสินค้าขั้นปฐม ได้แก่ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้นและอื่นๆ คิดเป็นมูลค่า 148,868 ล้านบาท และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาง ได้แก่ ถุงมือยาง ยางยานพาหนะ ยางยืด ยางรัดของ ซิลยาง ท่อยางและอื่นๆ คิดเป็นมูลค่า 94,385 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการส่งออกไม้ยางแปรรูปและเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางอีกประมาณปีละ 29,483 ล้านบาท รวมมูลค่าส่งออกปี พ.ศ. 2548 จำนวน 272,736 ล้านบาท (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2551)

บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลไค่นุ่นที่ชาวบ้านมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ หนึ่งในนั้นคือการปลูกยางพารา โดยคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่ถือว่าดีมากและแย่งกันไปในแต่ละปีเกษตรกรชาวสวนยางจะต้องรับมือกับฤดูกาลที่เปลี่ยนไปช่วงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงหน้าร้อน เกษตรกรชาวสวนยางส่วนมากจะไม่ได้น้ำยางในช่วงนี้เพราะช่วงหน้าร้อนต้นยางจะผลัดใบจึงไม่ได้น้ำถ้าจะฝืนกรีดยางต้นยางไม่มีใบไว้ใช้ในการสังเคราะห์แสงทำให้ต้องเคลื่อนย้ายสารอาหารที่เป็นแป้งและน้ำตาล จากใบแก่ไปเก็บไว้ที่ลำต้น และเมื่อต้นยางแตกใบอ่อนอาหารที่ถูกเก็บไว้ที่ลำต้นจะถูกนำไปใช้สร้างใบอ่อนของต้นยาง ส่งผลทำให้ต้นยางเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ทำให้ต้นยางไม่สมบูรณ์ ฉะนั้นจึงไม่สมควรมักถ้าจะกรีดยางในช่วงนี้ นี่จึงทำให้ชาวบ้านเสียรายได้กันในช่วงนี้ค่อนข้างมาก ส่วนประมาณกลางเดือน พฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมจะเป็นช่วงหน้าฝน ในช่วงนี้เกษตรกรชาวสวนยางไม่สามารถกรีดยางได้อยู่แล้วหรืออาจจะกรีดยางได้แต่ก็เป็นส่วนน้อย และประมาณกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูหนาว ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ได้น้ำยางดีที่สุดซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางจะได้ผลผลิตจากน้ำยางในช่วงหน้าหนาวค่อนข้างมากทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าฤดูที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ก็จะมีการจัดการที่ค่อนข้างคล้ายๆ กัน เช่น ถ้าน้ำยางไม่ไหลหรือได้น้ำยางน้อยก็จะไปหาซื้อยา

มาหาหน้ายางหรือมีการ ใส่ปุ๋ยเร่งส่วนต่างๆ ของต้นยาง ซึ่งการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภายในหมู่บ้านได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิ เศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ราคา ยางพาราที่ตกต่ำ น้ำยางไม่ไหล เป็นต้น ถ้าเกิดสามารถแก้ไขสิ่งเหล่านี้ได้ไม่มากนักก็พอผู้วิจัยคิดว่า จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราของชาวบ้านโนนสัมพันธ์ให้ดีขึ้นได้

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ประเด็นปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารวมถึงประเด็น แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านอื่นๆ อย่างมีคุณภาพ

### วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

### วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 4 คน 4) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 5) เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ประเด็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
- 2.2 ประเด็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
- 2.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary

data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

**4. การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่างๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

## ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลโค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

### 1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลโค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษาประเด็นด้านร่างกาย พบว่า โดยชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างมองว่า สุขภาพร่างกายหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นต้นมาเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกาย อีกทั้งยังทำให้รู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ

ผลการศึกษาประเด็นด้านอารมณ์ พบว่า โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พูดคุยกับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา อย่างเช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพารา น้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพาราไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโห และคิดหนักกลัวผลผลิตนั้นได้ไม่มาก

ผลการศึกษาประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพาราสภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะเป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะๆ กระจุกกระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้น ก็จะมีการตัดต้นไม้ออก เพราะทำให้เกิดขวางทางเดินที่เกษตรกรไว้ใช้กรีดยางพาราและดูแลยางพาราจึงเป็นสาเหตุที่ต้องตัดต้นไม้ออก

ผลการศึกษาประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนมาทำงาน พอได้ทำสวนยางพาราจึงเปลี่ยนเป็นมาทำงานด้วยตนเองหรือทำเฉพาะภายในครอบครัวเนื่องจากการทำสวนยางพารามีอุปสรรคในเรื่องของราคายางพาราที่ต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อตัวเกษตรกรเพราะไม่มีเงินส่วนนั้นไปจ้างคนอื่นมาดูแล จึงเป็นสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนมาดูแลด้วยตัวเองแทนการจ้างคน

ผลการศึกษาประเด็นด้านความคิด พบว่า โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารานั้น มาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จมีเงิน มีทอง มีรถขับ ร่ำรวยหลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้งยางพารายังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกอยากได้ อยากมี ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพารา

ผลการศึกษาประเด็นด้านจิตใจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างมีจิตใจไม่ค่อยดี เนื่องจากกลัวผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะการปลูกยางพาราในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ ค่าพันธุ์ยางพารา ค่าปุ๋ย ค่าปลูก ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรวิตกกังวลทำให้สภาพจิตใจไม่ค่อยดี

## 2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาประเด็นด้านร่างกาย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย อาทิ อาการปวดแขน ปวดขา ปวดเอว ปวดหลัง เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของสายตาที่ไม่ค่อยดี เพราะด้วยอายุที่มากขึ้นจึงทำให้สายตาพร่ามัวไปตามกาลเวลา

ผลการศึกษาประเด็นด้านอารมณ์ พบว่า ในตอนที่ราคายางพาราทกต่ำ เกษตรกรมักจะมีอารมณ์โมโหและมีความรู้สึกหงุดหงิดร่วมด้วย เพราะการที่ราคายางพาราทกลงจากเมื่อก่อนเป็นเท่าตัวนั้นก็หมายความว่ารายได้ที่เกษตรกรจะได้ก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย แต่ตัวเกษตรกรก็จะมีวิธีคิดที่ว่าโมโหไปก็ไม่ได้ช่วยทำให้อะไรมันดีขึ้นจากที่เป็นอยู่

ผลการศึกษาประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเวลาที่เกษตรกรต้องไปกรีดยางพาราในตอนกลางคืน เกษตรกรมักจะพบสัตว์มีพิษอยู่ตามถ้ำยางหรือตามทางเดิน เช่น ตะขาบ แมงป่อง งู เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังพบคนที่เสพยาเสพติดวนเวียนอยู่ตามสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นประจำ นั่นจึงทำให้เกษตรกรเกิดความกังวลเป็นอย่างมาก

ผลการศึกษาประเด็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า ก่อนที่เกษตรกรจะตัดสินใจมาปลูกยางพารานั้นไม่ได้มีปัญหาอะไรกับคนรอบข้าง เป็นการตัดสินใจที่เห็นดีเห็นงามด้วยกันทั้งหมด สวนยางพาราของเกษตรกรบางท่านก็มีอยู่ก่อนแล้วเนื่องจากพ่อและแม่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ปลูกไว้เมื่อนานมาแล้ว แต่เชื่อว่าจะไม่มีปัญหาเลย ปัญหาของเกษตรกรมักจะเป็นเรื่องของการลงทุนที่ใช้ทุนไปค่อนข้างมาก อีกทั้งเกษตรกรบางท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมโครงการที่ทางสกย.มาประกันราคาให้ จึงถือได้ว่าในส่วนนี้เป็นปัญหาอยู่พอสมควร

ผลการศึกษาประเด็นด้านความคิด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารานั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าปัญหาหลักๆ เลยก็คือเรื่องของราคาปุ๋ยที่แพงจนเกินไป จึงทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนไปซื้อปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นยางพาราเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีเรื่องของราคายางพาราที่ตกลงค่อนข้างจากเมื่อก่อน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าราคาปุ๋ยมีการตั้งราคาที่สูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ราคายางพารากลับตกลงค่อนข้างมากเช่นกัน ซึ่งพอเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงจากการนำเงินไปซื้อปุ๋ยมาเพิ่มผลผลิตให้กับยางพารา

ผลการศึกษาประเด็นด้านจิตใจ พบว่า ในยามที่เกิดพิบัติขึ้นแล้วต้นยางพาราเสียหาย เกษตรกรจะรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก นอกจากความเสียใจก็เป็นความรู้สึกเสียใจเพราะการที่จะปลูกยางพาราให้โตขึ้นมาได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก นอกจากนี้เวลาที่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นเกษตรกรจะรู้สึก

หวาดกลัว พะว้าพะวงไปเสียทุกอย่าง กลัวว่าบ้านเรือนจะได้รับความเสียหายหรือไม่ หรือต้นยางพาราจะได้รับความเสียหายมากนักน้อยเพียงใด

### 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาประเด็นด้านร่างกาย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของคุณหมอ ในการดูแลสุขภาพร่างกายในด้านอาหารการกิน ซึ่งเกษตรกรมีการรับประทานอาหารจำพวกผัก ปลา ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายพร้อมทั้งการนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน และมีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมากกว่าเดิม

ผลการศึกษาประเด็น ด้านอารมณ์ พบว่า เกษตรกรใช้วิธีการฟังเพลง ฟังธรรมะ ออกไปพบปะกับเพื่อนฝูงและพูดคุยกับคนในครอบครัวเพื่อผ่อนคลายสมอง อีกทั้งยังนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวันพร้อมทั้งทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่กล่าวมาสามารถพัฒนาด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราให้มีอารมณ์ที่ดีได้

ผลการศึกษาประเด็น ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับรายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่อาจได้ผลผลิตแค่ปีละครั้ง ซึ่งเกษตรกรมีวิธีการ คือ ถ้าต้นทุนแพงก็เข้าร่วมกับโครงการ ที่ทางรัฐบาลจัดขึ้นและถ้าพืชชนิดอื่นให้ผลผลิตต่อปีก็เปลี่ยนมาปลูกยางพาราแทนการปลูกพืชชนิดอื่นๆ

ผลการศึกษาประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพาราจากเดิมที่จ้างคนงานมาดูแลเปลี่ยนเป็นการดูแลเองทั้งหมดกับครอบครัวแทน เพราะการที่เกษตรกรดูแลสวนยางพาราเองจะมีความละเอียดในการดูแลมากกว่าการจ้างคนอื่น อีกทั้งยังประหยัดงบประมาณมากกว่าการจ้างคนงานมาดูแล เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่หมดไปกับการซื้อปุ๋ยที่มีราคาแพงขึ้นและราคายางพาราที่ลดต่ำลงกว่าเมื่อก่อน จึงทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพารา

ผลการศึกษาประเด็นด้านความคิด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวทางด้านความคิดเรื่องของการดูแลพัฒนาสวนยางพาราให้ดีขึ้น ด้านการปลูกยางพาราก่อนที่จะทำการปลูกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยางพาราไม่เจริญเติบโต ซึ่งจะส่งผลเสียต่อผลผลิตที่ได้ไม่ค่อนนัก เกษตรกรจะมีการใส่ปุ๋ยตามเกณฑ์ที่ทางสกก.กำหนดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องหมั่นพรวนดินในช่วงแรกๆที่เริ่มปลูกยางพารา

ผลการศึกษาประเด็นด้านจิตใจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างใช้หลักการยอมรับความเป็นจริง การยอมรับปัญหาที่เจอเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ ซึ่งจะต้องมีคนคอยให้กำลังใจเพื่อไม่ให้เขาคิดว่าสู้อยู่เพียงลำพัง ซึ่งก็คือกำลังใจจากคนในครอบครัวซึ่งจะทำให้จิตใจมีความแข็งแกร่งไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เจอ

## อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussions)

จากการศึกษา “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้คือ

### 1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกาย กล่าวคือ ชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างมองว่า สุขภาพร่างกายหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นต้นมาเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกายและยังทำให้รู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ power Bpplinger and whoqol group (2002) องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องประเมินได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและสิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อยืนยันเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองออกมาจากปัจจัยพื้นฐาน

ด้านอารมณ์ กล่าวคือ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พุดคุย กับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา อย่างเช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพาราน้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพาราไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโห และคิดหนักกลัวผลผลิตนั้นได้ไม่มากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ คันธเสรี (2525) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ ซึ่งรวมเอาทุกด้านของชีวิตมนุษย์ไว้หมด ถ้าสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวของบุคคลไม่ดีไม่น่าพอใจก็แสดงว่าคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นต่ำกว่าการคาดหมาย

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพารา สภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะเป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้น ก็จะเริ่มมีการตัดต้นไม้ออก เพราะทำให้เกิดขวางทางเดินที่เกษตรกรไว้ใช้กรีดยางพารา และดูแลยางพาราจึงเป็นสาเหตุที่ต้องตัดต้นไม้ออก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ สัตนัสัจธรรม (2535) คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์สะอาด และเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ และการคมนาคมที่สะดวก

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนมาทำงาน พอได้ทำสวนยางพาราจึงเปลี่ยนเป็นมาทำงานด้วยตนเอง หรือทำเฉพาะภายในครอบครัวเนื่องจากการทำสวนยางพารามีอุปสรรคในเรื่องของราคายางพาราที่ต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อตัวเกษตรกรเพราะไม่มีเงินส่วนนั้นไปจ้างคนอื่นมาดูแล จึงเป็นสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนมาดูแลด้วยตนเอง แทนการจ้างคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ สัตนัสัจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม หมายถึง โอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในร่างกายชีวิตและทรัพย์สิน การปกครองที่

ให้สิทธิเสรีภาพและเสมอภาค มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความนิยมที่สอดคล้องกับหลักธรรมของศาสนา

ด้านความคิด กล่าวคือ โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารา นั้น มาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จมีเงิน มีทอง มีรถขับ ร่ำรวย หลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้งยางพารายังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกอยากได้อะไรก็ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ สัตนัสัจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตด้านความคิด หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ชีวิตและชุมชน การศึกษา การเป็นที่ยอมรับของชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตนเอง และการมีเป้าหมายในชีวิตที่เหมาะสม

ด้านจิตใจ กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างมีจิตใจไม่ค่อยดี เนื่องจากกลัวผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะการปลูกยางพาราในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ค่าพันธุ์ยางพารา ค่าปุ๋ย ค่าปลูก ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรวิตกกังวลทำให้สภาพจิตใจไม่ค่อยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ power Bpllinger and whoqol group (2002) ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

## 2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกาย กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย อาทิ อาการปวดแขน ปวดขา ปวดเอว ปวดหลัง เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของสายตาที่ไม่ค่อยดี เพราะด้วยอายุที่มากขึ้นจึงทำให้สายตาวุ่นวายไปตามกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คอนโด (1978) ที่กล่าวไว้ว่า มาตรฐานความเป็นอยู่ทางร่างกาย ประกอบด้วย อาหารหรือโภชนาการ สุขภาพที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียน โรงพยาบาล การสุขภาพบาล เป็นต้น

ด้านอารมณ์ กล่าวคือ ในตอนที่ราคายางพาราทดต่ำ เกษตรกรมักจะมีอารมณ์โมโหและมีความรู้สึกหงุดหงิดร่วมด้วย เพราะการที่ราคายางพาราทดลงจากเมื่อก่อนเป็นเท่าตัวนั้นก็หมายความว่ารายได้ที่เกษตรกรจะได้ ก็จะลดน้อยลงลงไปด้วย แต่ตัวเกษตรกรก็จะมีวิธีคิดที่ว่า โมโหไปก็ไม่ได้ช่วยทำให้อะไรมันดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ สัตนัสัจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า ด้านอารมณ์ หมายถึง การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ ความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและชุมชน ความรัก และความเป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเวลาที่เกษตรกร ต้องไปกรีดยางพาราในตอนกลางคืน เกษตรกรมักจะพบสัตว์มีพิษอยู่ตามถั่วยางหรือตามทางเดิน เช่น ตะขาบ แมงป่อง งู เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังพบคนที่เสพยาเสพติดวนเวียนอยู่ตามสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นประจำ นั่นจึงทำให้เกษตรกรเกิดความกังวลเป็นอย่างมาก

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ escap (1990) ที่กล่าวไว้ว่า ความมั่นคงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย โครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ก่อนที่เกษตรกรจะตัดสินใจมาปลูกยางพารา นั้นไม่ได้มีปัญหาอะไรกับคนรอบข้าง เป็นการตัดสินใจที่เห็นดีเห็นงามด้วยกันทั้งหมด ส่วนยางพาราของเกษตรกรบางท่านก็มีอยู่ก่อนแล้วเนื่องจากพ่อกับแม่ หรือผู้เฒ่าผู้แก่ปลูกไว้เมื่อนานมาแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ว่าไม่มีปัญหาเลย ปัญหาของเกษตรกรมักจะเป็นเรื่องของการลงทุนที่ใช้ทุนไปค่อนข้างเยอะ อีกทั้งเกษตรกรบางท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมโครงการที่ทางสวก. มาประกันราคาให้ จึงถือได้ว่าในส่วนนี้เป็นปัญหาอยู่พอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาร์มา (1975) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งเป็นด้านปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ การได้รับการศึกษา การมีงานทำ บริการด้านการแพทย์ สาธารณสุข สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ความปลอดภัยในการคมนาคม การขนส่ง อิสรเสรีภาพ การพักผ่อนหย่อนใจ โอกาสพัฒนาตนเอง

ด้านความคิด กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารานั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าปัญหาหลักๆ เลยก็คือเรื่องของราคาที่แพงจนเกิน จนทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนไปซื้อเพื่อมาบำรุงต้นยางพาราเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีเรื่องของราคายางพาราที่ตกลงค่อนข้างจากเมื่อก่อน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าราคาปุ๋ยมีการตั้งราคาที่สูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ราคายางพารากลับตกลงค่อนข้างมากเช่นกัน ซึ่งพอเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงจากการนำเงินไปซื้อปุ๋ยมาเพิ่มผลผลิตให้กับยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คอนโด (1978) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิด ประกอบด้วย การมีอิสระต่อความเชื่อ และการปฏิบัติตามความเชื่อของตน

ด้านจิตใจ กล่าวคือ ในยามที่เกิดพิบัติขึ้นแล้วต้นยางพาราเสียหาย เกษตรกรจะรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากนอกจากความเสียใจก็เป็นความรู้สึกเสียใจเพราะการที่จะปลูกยางพาราให้โตขึ้นมาได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก นอกจากนี้เวลาที่ภัยพิบัติเกิดขึ้นเกษตรกรจะรู้สึกหวาดกลัว พะว้าพะวงไปเสียทุกอย่างกลัวว่าบ้านเรือนจะได้รับความเสียหายหรือไม่ หรือต้นยางพาราจะได้รับความเสียหายมากนักเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี และเสรี พงษ์พิศ (2531) ที่กล่าวไว้ว่า ด้านจิตใจ มีเครื่องชี้วัด คือ การมีเสรีภาพจากการบีบคั้น จากกิเลสตัณหาในใจตนเอง

### 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกายของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของคุณหมอ ในการดูแลสุขภาพร่างกายในด้านอาหารการกิน ซึ่งเกษตรกรมีการรับประทานอาหารจำพวกผัก ปลา ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายพร้อมทั้งการนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน และมีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547 : 5 - 6) ที่กล่าวไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่า ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่ง

เป็นลักษณะตามความหมายทางด้านการบริหารศาสตร์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการ และ คิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตาม ถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช้การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาดังกล่าว

ด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรใช้วิธีการฟังเพลง ฟังธรรมะ ออกไปพบปะ กับเพื่อนฝูงและพูดคุยกับคนในครอบครัวเพื่อผ่อนคลายสมอง อีกทั้งยังนอนพักผ่อน ให้เพียงพอในแต่ละวันพร้อมทั้งทานอาหารที่มีประโยชน์ซึ่งวิธีการต่างๆ ที่กล่าวมาสามารถพัฒนา ด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราให้อารมณ์ที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาแลนด์ (1992) ที่กล่าวไว้ว่า เราสามารถแสวงหาปัจจัยและบริการต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมไปถึง สุขภาพ ความคิด อารมณ์ สิทธิ ความยุติธรรมทางกฎหมาย ระดับการศึกษาของคนทุกวัย และปราศจาก มลภาวะจากสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตยังเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยที่ดี โอกาสในการ พักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว รวมทั้งสามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ดี

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูก ยางพารามีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีความกังวล เกี่ยวกับรายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่อาจได้ผลผลิตแค่ปีละครั้ง ซึ่งเกษตรกรมีวิธีการ คือ ถ้า ต้นทุนแพงก็เข้าร่วมกับโครงการ ที่ทางรัฐบาลจัดขึ้นและถ้าพืชชนิดอื่นให้ ผลผลิตต่อปีก็เปลี่ยนมา ปลูกยางพาราแทนการปลูกพืชชนิดนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต (2545) การ รับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูก กักขัง มีความปลอดภัย มั่นคงในชีวิต รับรู้ว่าคุณอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษ ต่างๆ คุณมีความสุข การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่ได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณ ได้มีกิจกรรมนันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูก ยางพารามีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพาราจากเดิมที่จ้างคนงานมาดูแลเปลี่ยนเป็นการ ดูแลเองทั้งหมดกับครอบครัวแทน เพราะการที่เกษตรกรดูแลสวนยางพาราเองจะมีความละเอียดใน การดูแลมากกว่าการจ้างคนอื่น อีกทั้งยังประหยัดงบประมาณมากกว่าการจ้างคนงานมาดูแล เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่หมดไปกับการซื้อปุ๋ยที่มีราคาแพงขึ้นและราคายางพาราที่ลดต่ำลงกว่าเมื่อก่อน จึงทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2540) ที่กล่าวไว้ว่า การดำรงชีวิตของ มนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่งๆ องค์ประกอบของ ความเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมอย่างน้อยก็จำเป็นจะมีอาหารที่เพียงพอ มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัยที่ เหมาะสม มีสุขภาพกาย และจิตใจดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกอบการ ดำรงชีพอย่างยุติธรรม

ด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวทางการคิดเรื่องของการดูแลพัฒนาสวนยางพาราให้ดีขึ้น ด้านการปลูกยางพาราก่อนที่จะทำการปลูกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยางพาราไม่เจริญเติบโต ซึ่งจะส่งผลเสียต่อผลผลิตที่ได้ไม่ค่อนนัก เกษตรกรจะมีการใส่ปุ๋ยตามเกณฑ์ที่ทางสวกกำหนดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องหมั่นพรวนดินในช่วงแรกที่เริ่มปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อา ซี ซามา (1975 : 9-111 อ้างถึงใน วิฑูรย์ เตโช. 2541) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่สลับซับซ้อน (complex) ที่เป็นทั้งความพึงพอใจอันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและในด้านสังคมทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

ด้านจิตใจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างใช้หลักการยอมรับความเป็นจริง การยอมรับปัญหาที่เจอเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ ซึ่งจะต้องมีคนคอยให้กำลังใจเพื่อไม่ให้เขาคิดว่าสู้อยู่เพียงลำพังซึ่งก็คือกำลังจากคนในครอบครัวซึ่งจะทำให้จิตใจมีความแข็งแกร่งไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เจอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาเจิม สุวโจ และคณะ (2541) ที่กล่าวไว้ว่า การมีสุขภาพจิตและมีระดับความคิดด้านจิตวิญญาณที่มั่นคงหนักแน่น ไม่ตกอยู่ในความหวาดหวาดกลัวทางจิตใจ เพราะมนุษย์ที่เติบโตทางเศรษฐกิจก็มีความหวาดหวาด ทางจิตใจมากขึ้นจึงต้องมุ่งแสวงหาหลักความเชื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้น

## ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องของชาวเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราอย่างดี

1.2 ควรมีการจัดอบรมเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราควรที่จะรับการทำสวนยางพาราแบบใหม่ เพื่อที่จะได้ลดต้นทุนการผลิตและกำไรของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจะได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากลดต้นทุน

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของเจ้าของสวนยางพารา

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาหรือผลกระทบของการปลูกยางพารา

2.3 ควรมีการทำหนังสือให้ความรู้ เพื่อส่งเสริมการปลูกยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราและยกระดับชีวิตให้ดีขึ้น

## เอกสารอ้างอิง (References)

- กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ. (2535). การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในวิธีดำเนินงาน วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในระดับหมู่บ้าน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คู่มือการปลูกยางพารา. (2555). คู่มือที่ 16 การปลูกยางพารา. กรุงเทพฯ: บริษัท มูลนิธิ เจนทรี จำกัด.
- เชาวนี คำโฮม. (2545). ผลการดำเนินงานโครงการปลดปล่อยผู้ป่วยจิตเวชจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2545. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข : ที่ประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 8 ประจำปี 2545 สุขภาพจิตกับยาเสพติด.
- ทิตยา สุวรรณะชัย. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพล ชันช้อย. (2527). แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2534). ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. ในเอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์และพูนศิริ วัจนะภูมิ. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2533). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. ในเอกสารการสอนชุดวิชา การแนะแนวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ คันทเสรี. (2525). มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.
- พระมหาเจิม สุวโจ และคณะ. (2541). ทบบาทของพระสงฆ์ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์.
- ระวี ภาวิไล. (2523). คุณภาพชีวิตจดหมายข่าวสภาวะแวดล้อม. สถาบันวิจัยสภาพแวดล้อม: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช เตียงหงษากุล. (2529). หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิฑูรย์ เดโช. (2541). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจภูธรที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). คุณภาพชีวิตและค่านิยมของสังคมไทย. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). สังคมไทยแนวทางการวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนทรี โคมิน. (2522). ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมมองของจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: พัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.